

PIUS PP. XI

LITTERAE ENCYCLICAE

RERUM OMNIUM PERTURBATIONEM*

AD PATRIARCHAS, PRIMATES,
ARCHIEPISCOPOS, EPISCOPOS,
ALIOSQUE LOCORUM ORDINARIOS
PACEM ET COMMUNIOVEM
CUM APOSTOLICA SEDE HABENTES:
DE SANCTO FRANCISCO SALESIO
TERTIO PLENO SAECULO AB EIUS OBITU.

VENERABILES FRATRES
SALUTEM ET A POSTOLICAM BENEDICTIONEM

Rerum omnium perturbationem, quae nunc adest, cum proxime in Encyclicis Litteris consideraremus medendi gratia, vidimus in ipsis hominum animis inhaerere malum, eiusque sanationem tum demum sperari posse si Iesu Christi medica per Ecclesiam sanctam manus invocetur. Etenim haec tanta cohibenda est intemperantia cupiditatum, quae, bellorum litiumque causa princeps, sicut communem vitae consuetudinem, ita nationum commercia perverta; deducendae simul a fluxis caducisque bonis mentes singulorum, atque ad sempiterna et immortalia, quorum incredibilis incuria plerisque incessit, convertendae. Cum autem singuli fere officium sancte servare instituerint, eo ipso melius erit humanae societati. Atqui huc omne spectat cum magisterium tum ministerium Ecclesiae catholicae, ut homines et traditae divinitus veritatis praedicatione erudiat et uberrimis divinae gratiae effusionibus sanctificet ; atque ita hanc ipsam civilem societatem, quam olim ad christianos spiritus conformavit et finxit, ubi de via deflectentem animadverterit, revocare in pristinum contendat.

Ecclesia vero huiusmodi sanctificationis opus apud universos omnes felicissime persequitur, quoties, Dei beneficio ac munere, ei contingit alios ex aliis egregios filios ad imitandum vulgo proponere, qui in omnium

exercitatione virtutum admirabiles exstiterunt. Quod quidem admodum ea facit suae ipsius naturae congruenter, cum a Christo auctore suo sancta constituta sit et sanctitatis effectrix, cumque omnes, qui ea duce magistraque utuntur, ex Dei voluntate ad vitae sanctimoniam niti debeant. Haec est voluntas Dei, ait Paulus (1), *sanctificatio vestra*; quam quidem cuius generis esse oporteat, Dominus ipse sic declarat: *Estote ergo vos perfecti, sicut et pater vester caelestis perfectus est* (2). Nec vero quisquam patet ad paucos quosdam lectissimos id pertinere, ceterisque in inferiore quodam virtutis gradu licere consistere. Tenentur enim hac lege, ut patet, omnino omnes, nullo excepto; nec, ceteroquin, quotquot ad christianae perfectionis fastigium pervenerunt, quos quidem paene innumerabiles ex omni aetate atque ordine fuisse testatur historia, iis aut non eadem, quae reliquis, naturae infirmitas obtigit, aut non similia fuerunt pericula obeunda. Scilicet, ut praecclare Augustinus: *Non Deus impossibilia inbet, sed iubendo admonet et lacere quod possis, et petere quod non possis* (3).

Iamvero, Venerabiles Fratres, quae peracta est superiore anno commemoratio sollemnis de nostris illis heroibus Ignatio Loyoleo, Francisco Xaverio, Philippo Nerio, Theresia a Iesu et Isidoro Agricola, qui tertio ante saeculo in album Sanctorum adscripti essent, ea non parum visa est ad christianae vitae studium in populo excitandum valuisse. Nunc autem auspicato accidit caelestis natalis trecentesimus sanctissimi viri, qui non solum ipse virtutum omnium excellentia eluxit, sed etiam magisterio ac disciplina sanctitatis. Franciscum Salesium dicimus, Episcopum Genevensem et Ecclesiae Doctorem; qui quidem, non secus atque illa christianae perfectionis sapientiaeque lumina quae memoravimus; videtur oppositus esse a Deo Novatorum haeresi, unde illa exorta est humanae societatis ab Ecclesia defectio, de cuius tristibus acerbisque eventibus hodie optimus quisque merito conqueritur. Atque etiam videtur Salesius singulari Dei consilio Ecclesiae datus, ut et actione vitae suae et doctrinae facultate opinionem illam profligaret eius temporibus iam inveteratam, quae ne hodie quidem refixit, veri nominis sanctitatem, qualem catholica proponit Ecclesia, aut adaequari non posse, aut certe tam arduam esse ad assequendum, ut in plerosque fidelium minime cadat, sed paucis tantummodo, iisque magno atque excelsa animo praeditis, conveniat; eandem, praeterea, tantis implicari fastidiis ac taediis, ut ad viros mulieresque extra claustra degentes neutiquam accommodetur. Itaque desideratissimus decessor Noster Benedictus XV, cum de illis quinque caelitibus sollemnem sermonem haberet, beatum Francisci Salesii obitum

attingens proxime celebrandum, proprias hac de re Litteras se ad Ecclesiam universam daturum pollicebatur. Hoc Nos decessoris propositum, tamquam hereditate acceptum, libentissime exsequimur, eo magis quod sperare licet, futurum, ut commemorationis haud ita multo ante habitae fructus huius propediem ordiendae fructibus cumulentur.

Iam si Salesii vitam studiose consideremus, fuit hic usque ab ineunte aetate specimen sanctimoniae, et illud non severum ac triste, sed blandum et commune omnibus, ut vere de eo praedicari posset: *Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium* (4). Etenim cum virtutibus omnibus exsplendesceret, tum eximiam prae se tulit animi mansuetudinem, quam propriam eius et singularem notam recte dixeris, omnino tamen dissimilem eius fucatae benignitatis, quae in quodam munditiarum urbanarum studio et immoderatae comitatis ostentatione posita est, alienamque prorsus vel a lentitudine seu apathia quae nulla re commovetur vel a timiditate quae ne tum quidem audet, cum oportet, stomachari. Haec sane praecipua Salesii virtus, ex intimo pectore tamquam dulcissimus fructus caritatis erumpens, cum scilicet miserationis atque indulgentiae spiritu maxime contineretur, ea suavitate et oris gravitatem temperabat et corporis gestum et vocem aspergebat, ut studiosam omnium reverentiam ipsi conciliaret. Legimus, consuevisse nostrum facillime admittere amanterque excipere omnes, flagitosos homines in primis et apostatas, qui domum ad se, culpae eluenda emendandaeque causa, confluenter; eundem in deliciis habuisse reos carceribus inclusos, quos crebro invisens multiplicibus recreabat suae caritatis officiis; neque minus indulgenter solitum esse cum familis suis agere, quorum segnitiam temeritatesque toleranter in exemplum patiebatur. Quae eius mansuetudo, quemadmodum ad universos pertinebat, sic nullo unquam tempore, nec in prosperis nec in adversis rebus, factum est ut deficeret; eum igitur, quantumcumque divexarent, nunquam haeretici eo minus comem sibi facilemque experti sunt. Cum enim, anno post initum sacerdotium, Episcopo Genevensi Granerio ipse, invito ac repugnante patre, ultiro se ad Chaballicenses Ecclesiae reconciliandos obtulisset, traditamque sibi perlibenter eam provinciam, magnam quidem ac difficilem, tanto studio exsequeretur, nullos ut labores recusaret, nulla vel capitum pericula refugeret, ad salutem tot hominum millibus parandam non tam eius summa doctrinae copia ac dicendi vis et facultas, quam invicta in peragendis sacri ministerii partibus benignitas profuit. Saepe solitus memorabilem illam vocem edere: *Apostoli non aliter nisi patiendo*

pugnant, nec nisi moriendo triumphant, vix credibile est quam impigre quamque constanter Iesu Christi causam apud Chaballicenses suos egerit : qui, ut fidei lumen christianaequa spei solacia iis afferat, per supinas valles angustosque saltus repere; defugientes inclamando persegui; inhumane repulsus, insistere; minis appetitus, ad institutum redire; e deversoriis identidem deturbatus, noctes inter frigora et nives sub divo agere: nullo adstante, operari sacris; subducentibus se fere omnibus, contionari; integrum tamen retinere semper suam animi tranquillitatem, suam in ingratis homines caritatem suavissimam, qua pervicaciam adversariorum, quantumvis obfirmatam, ad extreum expugnat.

Verum si quis putet, Salesium hanc animi indolem sortitum esse eumque unum ex iis perbeatissimis fuisse hominibus quos in *benedictionibus dulcedinis* gratia Dei praevenerit, vehementer errat. Quin Francisco, ex ipsa corporis constitutione, acrior quaedam natura obtigit atque in iram praeceps, at is, Iesu Christo sibi ad imitandum proposito, qui edixerat: *Discite a me, quia mitis sum et corde* (5), animi sui motus perpetuo exploravit et, vi in se adhibita, coercuit edomuitque adeo, ut Deum pacis et mansuetudinis tam in se ad vivum expresserit quam qui maxime. Quam rem illud praecclare confirmat quod proditum memoriae est, msdicos, qui sacrum eius corpus post obitum curaverunt, in eo rite condiendo fel prope lapidescens atque in minutissimos calculos concisum invenisse: quo ex portento iudicasse, quanta vi quantoque nisu ei constare debuisse ut quinquaginta annorum spatio nativam iracundiam contineret. Nimirum ex animi fortitudine, quam quidem perpetuo fidei vigor atque ignis divinae caritatis alebat, omnis illa exstitit Salesii lenitas, ut aptissime in eum quadret quod est in sacris Litteris: *De forti egressa est, dulcedo* (6). Nec vero fieri poterat, quin pastoralis mansuetudo, qua florebat, quaque, ut ait Chrysostomus, *nihil violentius* (7), eam in alliciendis hominum voluntatibus haberet efficacitatem, quae mitibus divino promittitur oraculo: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram* (8). Ceterum quam forti esset pectore hic, de quo exemplum mansuetudinis capere licebat, tum vero clarissime apparuit quotiescumque ei fuit cum potentibus pro gloria Dei, pro Ecclesiae auctoritate, pro animarum salute certandum. Ut, cum ecclesiasticae iurisdictionis immunitatem adversus Senatum Chamberiensem defendit; a quo cum litteras minaces accepisset, eum sibi reddituum partem abiudicaturum, non modo congruenter dignitati sua legato respondit, verum etiam ab vindicanda iniuria non ante conquievit quam Senatus plene ipsi satisfecit. Eademque animi constantia Principis

iram subiit, apud quem cum fratribus iniuriā insimulatus erat, neque minus acriter optimatum voluntati restitit in sacris beneficiis conferendis; itemque, omnia neququam expertus, animadvertisit in contumaces qui Ordini canonicorum Genevensium decumam fructuum denegassent. Itaque evangelica libertate cum in publica vitia invehī, tum simulatam virtutem pietatemque consueverat detegere; veritusque, si unquam aliis, Principum maiestatem, semper tamen ita se gessit ut eorum nec assentaretur cupiditatibus nec intemperanti arbitrio obsequeretur.

Iam videamus, Venerabiles Fratres, quemadmodum Salesius, cum se ipse praeberet amabile exemplum sanctitatis, idem tutam expeditamque omnibus christianaē perfectionis viam scribendo commonstraverit, atque ut, in hac quoque re, Iesum Dominum, *qui coepit facere et docere* (9), imitatus esse videatur. Plurima quidem sunt quae hoc ipso consilio edidit eaque nobilissima scripta; in iis vero duo illi eminent vulgatissimi libri, quorum alter *Philothea*, alter *Tractatus de amore Dei inscribitur*. Ad priorem autem quod attinet, postquam Salesius germanam pietatem ab ea distinxit asperitate quae animos in virtutis exercitatione terrendo debilitat, licet non illo exuat aequo rigore qui christianaē disciplinae congruit, in eo totus est ut ostendat, sanctitatem cum omnibus civilis vitae officiis condicionibusque conciliari optime, atque in media saeculi consuetudine quemvis accommodate ad salutem posse degere, modo ne mundi hauriat imbibatque spiritum. Ipso interea magistro discimus id quidem facere — culpa nimirum excepta — quod omnes solent, at simul, quod plerique non solent, id ipsum sancte facere et ea quidem mente ut Deo placeamus: praeterea docemur decorum servare, quod ipse venustum virtutum ornatum appellat; naturam non abolere, sed vincere, et paullatim parvoque nisu in caelum evolare, columbarum more, si aquilarum non licet, id est vitae sanctimoniam communi assequi via quando ad singularem perfectionem non destinamur. Idem gravi eoque expedito scribendi genere, subtilique et festiva verborum sententiarumque usus varietate, qua praecepta commendantur fiunte gratiora legentibus, postquam exposuit, esse nobis ab omni culpa, malis a propensionibus, a rebusque inutilibus ac noxiis abstinentum, dicere aggreditur quibus exercitationibus animum excolere et qua ratione cum Deo coniungi debeamus. Deinde, hoc polito, peculiarem aliquam diligendam nobis esse virtutem, ad quam sine intermissione contendamus donec eius compotes simus, tum de singulis virtutibus agit, de decentia, de honestis probrosisque colloquiis, de licitis periculosisque oblectamentis, de fidelitate erga Deum retinenda, deque coniugum,

viduarum virginumque officiis. Idem denique praecipit, quibus artibus pericula, tentationes voluptatumque illecebras cum dignoscamus, tum superemus, et quo pacto animi statum per sancta proposita redintegremus quotannis ac renovemus. Atque hic liber, quo quidem nullum in hoc genere absolutiorem prodiisse aequales eorum temporum censuerunt, utinam hodie ab omnibus pervolutetur, ut olim in manibus omnium tamdiu versatus est; tum vero christiana ubique gentium pietas reviresceret et communi filiorum suorum sanctitate Ecclesia Dei laetaretur. Eo etiam maioris momenti ac ponderis est *Tractatus de amore Dei*, in quo sanctus Doctor, quasi quandam Dei caritatis historiam scribere aggressus, narrat quae eius fuerit origo et quae progressiones, atque etiam quare in animis hominum defervescere ac languere cooperit; tradit deinceps, quomodo in ea exerceamur ac proficiamus. Oblata vero opportunitate, difficillimas quaestiones dilucide explanat, ut de gratia efficaci, de praedestinatione, de vocatione ad fidem; et, ne iejuna currat oratio, eam — quae erat illius ingenii ubertas et celeritas — tam festiva iucunditate tantoque pietatis odore conisperbit, ea similitudinem varietate iisque et exemplis et locis aptissimis ornat, e Scriptura sacra plerumque depromptis, ut liber non tam ex eius mente quam ex visceribus medullisque manasse videatur. Principia autem spiritualis vitae, quae in duobus hisce voluminibus explicaverat, in usum animarum ipse convertit cum in cotidiano ministerio, tum in admirandis illis, quas exaravit, *Epistolis*; eademque ad gubernationem accommodavit Sororum a Visitatione, quarum Institutum, ab ipso conditum, eius adhuc spiritum religiosissime retinet. Etenim moderationem ac suavitatem in hac sodalitate, ut ita dicamus, spirant ac sapiunt omnia: cuius sodalitatis est proprium, ut virginibus feminisque viduis ac matronis vel debilibus atque aegris vel aetate provectis pateat, quarum vires incitatum animi studium haud exaequare videantur. Non enim ibi vigiliarum et psalmodiae diuturnitas, non paenitentiae vel expiationum asperitas, sed legibus tam mitibus tamque remissis obtemperatio, ut moniales etiam, quae minus valent, omnia sibi imperata explere facile possint. Verum eiusmodi facilitas atque in agendo iucunditas eo informari debet caritatis igne, qui efficiat, ut religiosae mulieres, quae Salesio auctore gloriantur, cum se penitus abnegent, tum modestissime pareant, et, non speciosas sed solidas persequendo virtutes, sibimet moriantur ut Deo vivant. In quo quis non agnoscat singularem illam suavitatis cum fortitudine coniunctionem, qualem in legifero Patre admiramur ?

Multa quidem Salesii scripta praeterimus, unde etiam *caelestis eius doctrina, veluti aquae vivae flumen, irrigando Ecclesiae agro... utiliter populo Dei fluxit ad salutem* (10); at facere non possumus quin *Controversiarum* librum memoremus, in quo, sine ulla dubitatione, *plena catholicae fidei demonstratio* (11) habetur. In comperto est, Venerabiles Fratres, quibus temporibus sacram ad Chaballicenses expeditionem Franciscus suscepit. Cum, uti rerum gestarum scriptores enarrant, a Sabaudiae Duce cum Bernensibus et Genevensibus exeunte anno MDLXXXIII induiae essent initae, tum maxime visum est, ad Chaballicenses Ecclesiae reconciliandos nihil magis profuturum, quam si, missis illuc studiosis doctisque divini verbi paeconibus, persuasione adhibita, sensim ad fidem allicerentur. Cum autem is, qui primis regionem adiit, vel quod haereticorum desperaret emendationem vel quod sibi metueret, e sacro certamine discessisset, Salesius, qui sese, ut diximus, Episcopo Genevensi missionalem obtulerat, mense Septembri anno MDLXXXIV, pedes, sine cibariis domesticisque copiis, nullo nisi fratris patruelis comitatu, ieuniis precibusque ante iteratis cum sibi unice a Deo prosperum incepti exitum sponderet, in regionem haereticorum ingreditur. Sed cum illi contiones declinarent, eorum errores deliberavit per schedas convincere in sermonum intervallis a se exaratas, quarum exscripta exemplaria, de manu in manum tradita, inter haereticos quoque insinuarentur. Quae paginarum confectio gradatim conquievit tum denique cum incolae sacris contionibus frequentissimi interesse coeperunt; schedae autem manu ipsius Sancti Doctoris scriptae et post eius obitum dissipatae, multo post in volumen collectae sunt et successor Nostro Alexandro VII oblatae; cui postea contigit, ut eundem cum in beatorum tum in sanctorum caelitum numerum, iudicio rite absoluto, referret. Iamvero in hisce Controversiis sanctus Doctor, quamquam concertatoriam quasi supellectilem superiorum aetatum commodissime adhibet, est tamen semper in disputando suus; ac, primum omnium, illud confirmat, auctoritatem in Ecclesia Christi ne cogitari quidem posse nisi legitimo mandato tributam, quo haeretici sacrorum administri prorsus careant; tum convictis eorum de Ecclesia natura erroribus, proprias verae Ecclesiae notas definit, easque demonstrat in catholica quidem Ecclesia reperiri, contra in reformata desiderari. Deinde *Regulas fidei* diligenter explanat, et eas violari ab haereticis, apud nos autem sancte custodiri ostendit; peculiares denique tractatus adiicit, e quibus tamen solae exstant de Sacramentis et de Purgatorio disputationes. Mirabile est autem quam copioso doctrinae apparatu et quam sapienter instructa tamquam acie

argumentorum noster adversarios adoriantur, eorumque mendacia et fallacias, ironia etiam dissimulantiaque felicissime usus, patefaciat. Cuius si aliquando verba videntur vehementiora, ex iis tamen eminet, ut ipsimet fatebantur adversarii, omnis disputationis eius moderatrix, vis caritatis; nam vel quando errantibus filiis eorum a catholica fide defectionem exprobrat, non alio eum spectare apparet, nisi ut viam sibi muniat ad eorum redditum enixe implorandum. Sed enim vel in controversiarum libro eandem animi effusionem reperire licet eundemque illum spiritum, quo redundant opera ad fovendam pietatem ab eo confecta; oratio autem tam elegans, tam urbana, tam bene ad persuadendum composita, ut ipsi haeresis administrari asseclas suos soliti essent admonere, ne Genevensis missionalis blandimentis allici se et capi paterentur.

Itaque, Venerabiles Fratres, cum de Francisci Salesii rebus gestis et scriptis aliquid delibaverimus, reliquum est ut vos cohortemur ad saecularem eius memoriam in singulis vestris dioecesibus salubriter celebrandam. Neque enim velimus eiusmodi sollemnia sterili quadam praeteritarum rerum commemoratione absolvi, aut paucos ad dies contrahi; quin cupimus, ut hoc vertente anno ad diem usque octavum et vicesimum mensis Decembris, quo die is ad caelestia evolavit, quam accuratissime poterit, de virtutibus et praeceptis Sancti Doctoris fideles edocendos curetis. Vestrum igitur in primis erit, haec verba Nostra ad clerum populumque vobis concreditum perferre, atque illustrare diligenter. Illud enim praecipue Nobis in optatis est, ut fideles ad sanctitatis uniuscuiusque propriae colendae officium revocetis, cum nimis multi sint qui vel nunquam de vita aeterna recogitent vel salutem animae suaे prorsus neglegant. Alii enim, operosis negotiis implicati, nihil curant nisi de pecunia congerenda, dum animus misere esurit; alii vero, voluptatibus dediti, sic se abiiciunt in terram, ut gustatus earum rerum, quae supra sensus sunt, obtundatur in iis atque hebescat; alii denique ad tractandam accedunt rem publicam, de civitate quidem solliciti, at sui ipsorum immemores. Quare vos, instituto Salesii, efficite, Venerabiles Fratres, ut populus intellegat, vitae sanctimoniam haud esse singulare beneficium, quod aliquibus concedatur, ceteris posthabitatis, sed communem omnium sortem et commune officium; virtutum vero adaptionem, etsi in labore posita est – qui labor voluptate animi solaciisque omne genus compensatur – esse tamen unicuique parabilem divinae gratiae praesidio, quod nulli denegatur. Potissimum autem fidelium imitationi Francisci mansuetudinem proponite ; haec enim virtus, quae tam pulcre reddit atque exprimit Iesu Christi benignitatem ac

tantum potest ad alliciendos homines, si semel animos vulgo pervaserit, nonne publicae privataeque rationes facile componantur? Nonne hac cum virtute, quam recte dixeris exteriorem divinae caritatis ornatura, in domestico convictu atque etiam in civitate summa tranquillitas et concordia consistat? Atque apostolatui, quem vocant, cum sacerdotum tum laicorum, si quidem christianam lenitatem praeferat, numquid non ingens accedat vis ad societatem hominum emendandam? Videtis igitur quanto opere intersit, ut populus christianus Francisci et sanctissima exempla mente animoque complectatur et praecepta veluti vivendi disciplinam teneat. Quod ut detur effectum, mirum quantum proderit libros et opuscula, quae diximus, in vulgus quam latissime propagari; eiusmodi enim scripta, ut sunt facilia intellectu atque ad legendum iucunda, in fidelium animis germanae solidaeque pietatis studium excitatura sunt, quod sacerdotes fovebunt aptissime, si quidem ipsi Salesii doctrinam in sucum et sanguinem converterint dulcissimamque eius eloquentiam erunt imitati. Qua in re, Venerabiles Fratres, memoriae traditum est, decessorem Nostrum Clementem VIII iam tum praenuntiasse quam mirificam essent Francisci et verba et scripta in populo habitura virtutem. Cum enim Pontifex, Purpuratis Patribus doctissimisque viris assidentibus, Salesii, ad episcopatum electi, sacrarum disciplinarum scientiam expertus esset, tanta affectus est admiratione, ut hominem peramanter amplexus, iis verbis sit allocutus: *Vade, fili, et bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui, deriventur fontes tui foras, et in plateis aquas tuas divide* (12). Ita sane Franciscus contionabatur, ut eius praedicatio tota esset *in ostensione spiritus et virtutis*, cum, ex Bibliis et Patribus hausta, non modo sanis doctrinae theologicae nutrimentis aleretur, sed etiam ex caritatis delinimento mollior ac suavior exsisteret. Non est igitur cur miremur, ab eo tam plurimos numero haereticos ad Ecclesiam revocatos esse, eodemque magistro ac duce tot fideles, hoc trium saeculorum intervallo, perfectum vitae institutum tenuisse.

Sed praecipuum quedam utilitatis fructum ex hisce sollemnibus percipient optamus omnes ii catholici viri, quotquot vel diariis vel aliis scriptis in vulgus edendis christianam sapientiam illustrant, provehunt, tuentur. Qui quidem Francisci in disputando vim cum temperantia et caritate coniunctam imitentur oportet ac retineant. Quid enim ipsis agendum sit, sanctus Doctor exemplo suo aperte monet: ut scilicet doctrinam catholicam perdiligenter explorent et pro viribus calleant; vera ne depravent, neve, per speciem devitandae adversariorum offensionis,

extenuent aut dissimulent; ipsam sermonis formam ac venustatem accident, et cogitata sic luminibus verborum distinguant atque ornent, ut veritate lectores delectentur; si quos autem oppugnare debeant, sciant errata refellere malorumque hominum improbitati obsistere, ita tamen, ut se recte animatos in primisque cantate instinctos exhibeant. Quoniam vero iis, quos memoravimus, catholicis scriptoribus non constat ex publico ac sollemni Apostolicae Sedis documento Salesium datum esse Patronum, hanc Nos faustum occasionem nacti, de certa scientia ac matura deliberatione, auctoritate Nostra apostolica, per hanc Encyclicam Epistolam, Sanctum Franciscum Salesium, Episcopum Genevensem et Ecclesiae Doctorem, iis omnibus Caelestem Patronum damus seu confirmamus, ac declaramus, non obstantibus contrariis quibuslibet.

Iam vero, Venerabiles Fratres, quo saecularia haec sollemnia et augustiora et fructuosiora evadant, fidelibus vestris nulla desint oportet invitamenta pietatis, ita, ut hoc praeclarum Ecclesiae lumen qua decet veneratione colant, atque, eo usi deprecatore, animum, a peccati vestigiis expiatum ac divino refectum epulo, ad sanctitatem brevi adipiscendam fortiter suaviterque dirigant. Curate igitur ut in civitate honoris vestri sede et in singulis dioecesis paroeciis, per hunc annum, ad diem octavum ac vicesimum mensis Decembris, triduanae vel novendiales supplicationes fiant, in quibus divini verbi praedicatio habeatur, cum intersit quam maxime, populum de iis diligenter erudiri, quae, Salesio duce, eum ad altiora permovereant. Erit praeterea vobis curae, ut iis aliis, qui opportuniore videantur, modis sanctissimi Episcopi res gestae commemorentur. Atque ut sacrorum munerum thesaurum, Nobis divinitus creditum, in animarum bonum reseremus, tribuimus, ut qui iis, quas diximus, supplicationibus pie interfuerint, unoquoque die septem annorum totidemque quadragenarum, et postremo eorum, vel quo alio cuivis libuerit, die plenariam usitatis condicionibus indulgentiam lucentur. Ne vero Anneciente Visitationis Coenobium, ubi Salesius requiescit — cuius quidem ante venerabile corpus Nos olim incredibili cum voluptate animi Sacrum fecimus — itemque Tarvisinum, in quo cor eius adservatur, ceteraque Monialium a Visitatione familiae peculiari aliqua careant benignitatis Nostrae significatione, damus, ut quicumque, per sacra menstrua, quae ipsaemet in gratiarum actionem hoc anno habebunt, praetereaque die octavo ac vicesimo mensis Decembris, pariter hoc tantum anno, earum ecclesias de more inviserint atque, poenitentia expiati et Eucharisticis dapibus refecti, ad mentem Nostram oraverint, plenariam item veniam acquirant.

Vos autem, Venerabiles Fratres, fideles curis vestris commissos vehementer hortamini, ut Sanctum Doctorem Nostra causa obsecrent : quandoquidem enim Deo placuit, ut Ecclesiam suam difficillimis temporibus regundam susciperemus, utinam, Salesio auspice, qui Apostolicam Sedem insigni studio ac reverentia est prosecutus eiusque iura atque auctoritatem in *Controversiis* mirifice defendit, id feliciter eveniat, ut, quotquot a Christi lege et caritate alieni sunt, eos omnes, ad pascua vitae aeternae redeuntes, in communione atque osculo pacis amplectamur. Caelestium interea donorum conciliatrix et paternaе benevolentiae Nostrae testis sit apostolica benedictio, quam vobis, Venerabiles Fratres, universoque clero ac populo vestro amantissime impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die XXVI mensis Ianuarii, anno MDCCCCXXIII, Pontificatus Nostri primo.

PIUS PP. XI

*A.A.S., vol. XV (1923), n. 2, pp. 49-63.

(1) I *Thess.*, IV, 3.

(2) MATTH., V, 48.

(3) S. AUG., 1. *De natura et gratia*, c. 43, n. 50.

(4) *Sap.*, VIII, 16.

(5) MATTH., xi, 29.

(6) *Iudic.*, XIV, 14.

(7) *Hom. 58 in Gen.*

(8) MATTH., V, 4.

(9) *Act.*, I, 1.

(10) Litt. Ap. Pii IX d. 16 Nov. 1877.

(11) *Ibidem*.

(12) *Proverb.*, V, 15, 16.

Okružní list

RERUM OMNIUM PERTURBATIONEM

patriarchům, primasům, arcibiskupům, biskupům a jiným místním ordinariům v pokoji a obcování s Apoštolskou Stolicí žijícím: o sv. Františku Saleském po plných třech stotech letech od jeho smrti.

Papež Pius XI.

Ctihodní bratři,

pozdravení a apoštolské požehnání.

Když jsme posledně uvažovali v okružním listě, jak jest nyní všecko sám zmatek, chtějice z toho pomoci, viděli jsme, že zlo vězí v samých duších lidských a že v jeho zhojení možno teprve tehdy doufati, bude-li na pomoc volána po svaté Církvi hojivá ruka Ježíše Krista. Jestiž zajisté třeba zkrotiti bezuzdnou žádostivost, která jsouc hlavní příčinou válek a svárů, podrývá jak společenský život, tak přátelské styky národův; spolu pak třeba odvésti myšlení jednotlivců od nestálých a pomíjejících statků, a obrátiti je k věčným a nesmrtelným, k nimž panuje namnoze neuvěřitelná netečnost. Když by však, řekněme, druh vedle druhá si umínil, že svatě zachová svou povinnost, hned se povede lépe lidské společnosti. Nuže k tomu směřuje i učitelský úřad

i přísluha katolické Církve, aby jednak vzdělávala lidi kázáním pravdy Bohem jí svěřené, jednak je posvěcovala bohatými proudy božské milosti; a aby se tak snažila tu občanskou společnost, v niž kdysi vštípila křesťanského ducha, uvésti ve stav dřívější, když by zpozorovala, že s cesty schází.

Církev pak konává velmi požehnaně vůbec u všech toto dílo posvěcování, kdykoliv se jí naskytne z Božího dopřání a úkolu stavěti lidu své vynikající dítky, jež se vyznamenaly podivuhodně cvičením všech ctností, za vzor k následování. A činí to arci v úplné shodě se svou povahou, anať byla od původce svého Krista ustanovena svatou a působitelkou svatosti, a všichni, kdož ji mají za vůdkyni a učitelku, mají se podle vůle Boží přičiňovati o svatost života. *Toť jest vůle Boží*, praví Pavel, *posvěcení vaše*,¹⁾ a jaké má býti, to vysvětluje sám Pán takto: *Buďtež vy tedy dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest.*²⁾ A nedomnívejž se nikdo, že se to týká jen několika málo nejvybranějších, a že ostatním jest dovoleno přestati na nějakém nižším stupni ctnosti. Tento příkaz zavazuje, jak viděti, vůbec všecky, nikoho nevyjímajíc; ostatně také všichni ti, kdožkoli dospěli vrcholu křesťanské dokonalosti, jichž bylo takřka bez počtu, jak svědčí dějiny, ze všech věků a stavů, neměli o nic slabší

¹⁾ I. Soluň. IV, 3. // ²⁾ Mt. V, 48.

přirozenosti než ostatní, aniž jim hrozila jinaká nebezpečenství. Vždyť, jak výborně píše Augustin: *Bůh nemožnosti nekáže, ale když káže, vybízí, abys činil, co můžeš, a prosil o to, čeho nemůžeš.*³⁾

Nuže, ctihodní bratři, ta slavnostní vzpomínka, konaná loni na památku našich herou: Ignáce Loyolského, Františka Xaverského, Filipa Nerijského, Terezie Ježíšovy a Isidora rolníka, kteří byli před třemi sty lety připsáni do alba svatých, přispěla nemálo u lidu, jakž viděti, k probuzení horlivosti v křesťanském životě. Nyní pak šťastně nastaly třísté nebeské narozeniny přesvatého muže, který nejen vynikl všemi skvělými ctnostmi, ale též učením a kázní svatosti. Mluvíme o Františku Saleském, biskupu ženevském a učiteli Církve, který zajisté nejinak než ona světla křesťanské dokonalosti a moudrosti, jichžto jsme vzpomněli, zdá se býti postaven od Boha proti bludu Novotářů, jenž zavinil onen odpad lidské společnosti od Církve, na jehož smutné následky dnes každý povážlivý člověk právem naříká. Viděti také, že Salesius byl zvláštěm úradkem Božím Církvi dán, aby jednak skutky svého života, jednak vzorným učením potřel domněnku v té době již dávno zakořeněnou, která ani dnes ještě nevymizela, že totiž pravé svatosti, jakou předkládá katolická Církev, bud' není možno dojít,

³⁾) Sv. Aug. Kniha o přirozenosti a milosti, hl. 43, č. 50.

nebo jest jistě tak nedostižná, že pro většinu věřících není, a jest jí schopno jen několik málo lidí hrdinných a zvláště nadaných, že pak jest mimo to spojena s takovou nechutí a omrzlostí, že se nikterak nehodí pro muže a ženy žijící mimo klášter. Nuže, když želaný Náš předchůdce Benedikt XV. měl slavnostní řeč o oněch pěti nebešťanech, zmínil se, že zanedlouho se bude slaviti zesnutí blaženého Františka Saleského, a slíbil o tom napsati veškeré Církvi list. My pak jsme tento předchůdcův úmysl jakoby dědičně přijali a s největší ochotou jej splňujeme; a to s tím větší, kdyžtě možno doufati, že ovoce slavnosti nedlouho dříve vzpomenuté bude dovršeno ovocem novým, až se sama zanedlouho přiblíží.

Nuže, když bedlivě rozjímáme Salesiův život, vidíme, že byl už od nejútlejšího mládí vzorem svatosti, a to ne přísným ani smutným, ale půvabným a milým všem, takže se o něm mohlo opravdu hlásati: *Nemáť hořkosti obcování jeho, aniž tesknosti bydlení s ním, ale veselost a radost.*⁴⁾) Neboť jednak zářil všemi ctnostmi, jednak vynikal vzácnou tichostí ducha, kterou správně nazveš jeho vlastní a zvláštní známkou, zcela však nepodobnou oné strojené laskavosti, která si libuje v jakési úslužné měst-

⁴⁾) Moudr. VIII, 16.

ské pozornosti a v projevech přepjaté zdvořilosti; vynikal tichostí velmi dalekou jednak lhostejnosti nebo netečnosti, která si ničeho nevšímá, jednak zbabělosti, která se ani tehdy neodvažuje, kdy se třeba rozhorliti. Nu a tato hlavní Salesiova ctnost vzešla jako přesladký plod lásky ze samého nitra hrudi a jevila se zvláště v duchu slitovném a odpouštějícím, jednak jemně zlahodňujíc vážnost úst, jednak pronikajíc pohyby těla a hlas tou měrou, že mu získávala horlivou úctu u všech. Čteme, že náš světec s největší ochotou připouštival a s láskou přijímal všecky, zvláště lidi neřestem oddané a odpadlíky, kteří se utíkali do jeho domu, aby smyli své viny a napravili se; že bylo jeho potěšením často navštěvovati provinilce zavřené v žalářích a občerstvovati je hojně službami své lásky; a ne méně blahovолнě jednal se svými služebníky, jejichž liknavost a nerozvážnosti trpělivě a příkladně snášel. A ta jeho tichost, která obstihovala všecky, nikdy neochabovala, ni ve zdaru, ni v protivenstvích; pročež ať ho sebe více popouzeli bludaři, nikdy neviděli, že by byl k nim proto méně přívětivý a ochotný. Vždyť když za rok po vysvěcení na kněze sám se nabídl proti vůli a přes odpor svého otce ženevskému biskupu Gränierovi, že půjde nazpět přivést do Církve Chablaiské, a když na tomto údělu zajisté velikém a nesnadném, který mu byl s největší ochotou svěřen, s takovou horlivostí pracoval, že se

žádné práce neštítil, žádným nebezpečím ni hrdla neutíkal, aby přivedl k spáse tolik tisíc lidí: nepomáhala mu tolik jeho bohatá a svrchovaná učenost, síla a schopnost řeči, jako jeho nezdolná ochota a láska u vykonávání posvátných přísluh. Často říkával tato paměti hodná slova: *Apoštolové nebojuji jinak leč trpice, aniž vítězí leč umírajíce*; a stěží možno věřiti, jak horlivě a vytrvale pracoval u svých Chablaiských pro věc Kristovu: neboť aby jim přinesl světlo víry a útěchu křesťanské naděje, přelézal hluboká údolí a těsné srázy; za utíkajícími volával a v patách jich následoval; byv nelidsky zapuzen, nedával se odbýti; když ho stíhali hrozbami, vracel se k započaté práci; byv znova a znova vyhnán z příbytků, nocoval v mrazu a ve sněhu pod širým nebem; sloužival mši, a nikoho na ní nebylo; i když takřka všichni se mu vzdálili, kázával, zachoval však přece svůj úplný klid ducha a svou přelíbeznou lásku k nevděčníkům, kteroužto na konec udolával tvrdošíjnou protivníků sebe více zarpustilou.

Kdo by se však domníval, že Salesius měl tuto povahu vrozenou a že byl z těch přeblažených lidí, které předešla milost Boží v požehnání slasti, velmi se mýlí. Naopak František měl už z tělesné přirozenosti povahu poněkud prudkou a náchylnou k hněvu; on však postaviv si za vzor k následování Ježíše Krista, jenž prohlásil: *Učte se ode mne, ne-*

*boť jsem tichý a pokorný srdcem,⁵) hnutí své duše stále zpytoval a čině si násilí, tolík je krotil a udolával, že Boha pokoje a tichosti tak živě v sobě zobražil jak málokdo. Což slavně potvrzuje událost v paměti zachovaná, že lékaři, kteří připravovali jeho svaté tělo po smrti do hrobu, chtějíce je podle obyčeje balsamovati, našli žluč téměř zkamenělou a sraženou v drobounké kaménky; z kteréhož úkazu usoudili, jak velikého násilí a jakého přičinění mu bylo třeba, aby po padesát let udolával přirozený hněv. A věru všecka ta Salesiova mírnost byla ovozem statečnosti ducha, kterou ovšem stále živila živá víra a oheň božské lásky, že se naň nadmíru hodí, co čteme v Písmu svatém: *Ze silného vyšla sladkost.⁶)* A tak ovšem nemohlo být jinak, leč že ta pastýřská tichost, kterou se vyznamenával a nad niž podle slov Zlatoustého není *nic násilnějšího,⁷)* měla v získávání lidských vůlí tu účinnost, kterou slibuje tichým výrok Boží: *Blahoslaveni tiši, neboť oni zemí vládnouti budou.⁸⁾*) Ostatně, jak byl statečného ducha ten, jehož bylo možno míti vzorem tichosti, ukazovalo se velice jasně tehdy, kdykoliv mu bylo zápasiti s mocnými o slávu Boží, o autoritu Církve a spásu duší. Tak když hájil nedotknutelnosti církevní pravomoci proti senátu chambérys-*

⁵) Mt XI, 29. // ⁶) Soudc. XIV, 14. // ⁷) Hom. 58. na Gen. // ⁸) Mt V, 4.

kému, od něhož dostal výhrůžný list, že mu senát odejme část příjmů, nejen že odpověděl vyslanci podle své důstojnosti, ale ani se neustal dříve brániť proti křivdě, dokud mu senát plně nevyhověl. A s touž zmužilostí ducha nechal na se dopadnouti hněv knížete, u něhož byl s bratřími křivě obviněn; neméně pak rázně odporoval vůli šlechty v udělování posvátných obročí; a když byl všecko nadarmo zkoušel, jal se trestati vzpurné, kteří byli odepřeli rádu ženevských kanovníků plodinový desátek. A tak s evangeličkou svobodou jednak dokračoval na veřejné nepravosti, jednak odkrýval pokryteckou ctnost a zbožnost; a ač měl v úctě vznešenost knížat jak sotva kdo jiný, přece vždycky tak se choval, aby ani jejich choutkám nehvěz, ani neposlouchal jejich nezkázněné libovůle.

Avšak pohled'me, ctihodní bratři, kterak Salesius, jenž sám skýtal rozmilý vzor svatosti, také všem ukázal perem bezpečný a snadno dosažitelný vzor křesťanské dokonalosti, a jak ho viděti také v této věci následovati Pána Ježíše, který *počal činiti a učiti.*⁹⁾) Jesti' velmi mnoho a velice vzácných spisů, které právě v tomto smyslu vydal; z těch pak vynikají dvě nejrozšířenější knihy, z nichž jedna má nadpis *Bohumila*, druhá *Pojednání o lásce Boží*.

⁹⁾) Sk. Ap. I, 1.

Všimneme-li si první, Salesius v ní rozlišil pravou zbožnost od té, která odstraňuje duše nemírnou přísností od cvičení ve ctnostech a zeslabuje je; on však nezbavuje zbožnosti přísnosti náležité, jaké žádá křesťanská kázeň, a venuje se všecek tomu, aby ukázal, že se dá svatost velmi dobře spojiti se všemi povinnostmi a stavu občanského života, a že každý může žít uprostřed světa a pečovati náležitě o svou spásu, jen když se nedá strhnouti a neoddá se duchu světskému. Při tom se učíme od tohoto Učitele konati to, vyjmajíc ovšem vinu, co všichni konají, a spolu, čeho mnozí nekonají; a konati to svatě s tím úmyslem, abychom se zalíbili Bohu; a pak nás učí zachovati důstojnost, již nazývá půvabnou ozdobou ctností; přirozenosti neničti, nýbrž ji přemáhati, a pomalu s mírným úsilím vzlétati k nebi jako holubi, není-li možno způsobem orlím; to jest docházeti svatosti života obecnou cestou, nejsme-li určeni k zvláštní dokonalosti. Potom když byl vložil vážným a obratným perem, jemně a slavnostně zpestřenými slovy a myšlenkami, jimiž doporučuje pravidla a čtenáře pro ně nemálo získává, že jest se nám zdržovati všelikého hříchu, špatných náklonností a nepotřebných škodlivých věcí, jme se vypisovati, jakými cvičeními třeba nám vzdělávati ducha a jak se spojovati s Bohem. Pak položiv tento základ, praví, že jest si nám zvoliti některou zvláštní ctnost, o níž bychom bez ustání pracovali, dokud si

jí neosvojíme; a dále mluví o jednotlivých ctnostech, o slušnosti, o počestných a hanebných rozmluvách, o dovolených a nebezpečných zábavách, o věrnosti, kterou třeba zachovati k Bohu, o povinnostech manželů, vdov a panen; konečně poučuje, kterak dovedně rozeznáváme a překonáváme nebezpečí, pokušení a léčky chticů, a jakým způsobem obrodíme a obnovíme svatými předsevzetími každého roku život své duše. I kéž by v té knize, nad niž současnici těch dob neviděli v tom oboru dokonalejší, dnes všichni pilně čitali, jako kdysi byla tak dlouho v rukou všech; tehdyť by zajisté po všech národech vzkvetla křesťanská zbožnost, a Církev Boží by se radovala ze společné svatosti svých dítek. Ještě větší však důležitosti a většího nad ni významu jest *Pojednání o lásce Boží*, v němž se jal psáti svatý Učitel jakousi historii Boží lásky a vypráví, jaký měla původ a jak se vyvíjela, jakož i proč počala v duších lidských chladnouti a vlažněti; pak vykládá, jak jest se nám v ní cvičiti a prospívat. Když se mu naskytá vhodná chvíle, řeší jasně přetěžké otázky; jako o účinné milosti, o předurčení, o volání k víře; a aby řeč jeho nebyla suchá, zavlažuje ji ze svého bohatství ducha a živosti tak milým půvabem a tak libovonnou zbožností, zdobí ji tak pestrými podobenstvími, a to jednak příklady, jednak velmi vhodnými místy většinou vybranými z Písma svatého, že se zdá, jako by kniha nebyla vytryskla z je-

ho myсли, jako spíše z jeho nejvnitřnějších útrob. A dále sám používá zásad duchovního života, které byl v těchto dvou svazcích vysvětlil, k prospěchu duši jednak v denní přísluze, jednak v podivuhodných *Listech*, které napsal, a jež přizpůsobil duchovní správě Sester Navštívení, kterýžto řád jím založený dodnes velmi svědomitě žije v jeho duchu. Neboť v tomto sdružení, aby chom tak řekli, dýchá a jest proniknuto mírností a lahodou všecko; má totiž tu zvláštnost, že jest otevřeno pannám a ženám, vdovám i paním jak slabým a nemocným, tak letitým, jejichžto síly už nedostačí k úsilné námaze ducha. Není tam dlouhých bdění ni dlouhého pěni žalmů, není přísné kajícnosti, ni podobného očišťování, ale poslušnost k ustanovením tak mírným a lehkým, že i řeholnice, které málo mohou, dovedou snadno všecko vyplnit, co jest jim přikázáno. Ovšem tato snadnost a příjemné konání mají býti proniknuty takovým ohněm lásky, aby způsobil, by jeptišky, chlubící se otcem Salesiem, se plně zapřely a docela povolně poslouchaly; a hledice si ne okázalých, ale pevných ctností, sobě samým zemřely, by živy byly Bohu. V tom pak kdož nepozná onoho zvláštního spojení lahody se silou, jakému se podivujeme u Otce zákonodárce?

Mnoho spisů Salesiových ovšem pomíjíme, ze kterých také *jeho nebeské učení jako tok vody živé zvlažující pole Církve . . . vyték prospěšně lidu Bo-*

*žimu k spáse;*¹⁰⁾ nemůžeme však nevzpomenouti jeho knihy *Sporů*, v níž jest beze vší pochyby *plně ukázána katolická víra.*¹¹⁾ Jest dobře známo, cti-hodní bratři, v jakých dobách se vydal František na posvátnou výpravu k Chablaisům. Když totiž umlu-vili, jak vypravují kronikáři, vévoda savojský s Ber-ňany a Ženevany ke konci roku 1593 příměří, tehdy se zvláště vidělo, že nic více nepřispěje k opětnému přivedení Chablaisů do Církve, než když tam budou posláni horliví a učení kazatelé slova Božího, kteří je přesvědčí a ponenáhlu získají víře. Ale že ten, jenž první na to území vstoupil, bud' nedoufaje v ná-pravu bludařů nebo ze strachu o sebe, od svatého zápasu upustil, tož Salesius, který se nabídl, jak jsme pravili, biskupu ženevskému za misionáře, vkročil v září léta 1594 pěšky, bez zásob potravin a služebnictva, nejsa provázen leč svým strýcem, na bludařskou půdu, když se byl prve mnoho postil a modlil a jediné od Boha si sliboval zdar podniku. Když však se obyvatelé vyhýbali kázání, rozhodl se vyvraceti jejich bludy listy, jež psával v přestávkách mezi řečmi a jejichž opisy se šířily z ruky do ruky a pronikaly i mezi bludaře. Toto napisování stránek konečně znenáhla přestalo, když obyvatelstvo už hojně přicházelo na kázání; ale listy psané rukou samého svatého Učitele a po jeho smrti roz-

¹⁰⁾ Ap. list Pia IX. dne 16. listop. 1877. // ¹¹⁾ Tmt.

ptýlené, byly za dlouho poté sebrány ve svazek a podány předchůdci Našemu Alexandru VII., jemuž se pak dostalo radosti, že ho zapsal, skončiv obřadní soud, do počtu blažených i svatých nebešťanů. Nuže v těchto *Sporech* užívá sice svatý Učitel velmi vhodně sporného způsobu i látky z dřívějších věků, jest však v hádkách vždycky svůj; a dokazuje především to, že autority v Církvi Kristově nelze si ani pomyslit, kdyby nebyla dána zákonitým ustanovením, jehož bludařstí bohoslužebníci naprosto nemají; potom vyvrátil jejich bludy o povaze Církve, vymezuje vlastní známky pravé Církve a dovozuje, že katolická Církev je ovšem má, ale reformovaná jich pohřešuje. Potom pečlivě vykládá *Pravidla víry* a ukazuje, že bludaři je znásilňují, u nás však jsou svatě zachovávána; pak přidává zvláštní pojednání, z nichž však se dochovaly jen disputace o svátoстech a o očistci. Jest však podivuhodno, s jakou bohatě vyzbrojenou učeností a s jakým moudře spořádaným jakoby šikem důvodů útočí náš světec na nepřátele a odhaluje jejich lži a úskoky, užívaje také velmi úspěšně ironie a dělaje, jako by leccos neviděl. A zdají-li se někdy jeho slova poněkud prudkými, tož přece z nich vyniká, jakž přiznávali sami protivníci, úsilná láska, pořadatelka jeho disputací; vždyť i když někdy vytýká zbloudilým jejich synům odpad od katolické víry, viděti, že nemíří jinam, leč aby si připravil cestu k horlivému

dovolávání se jejich návratu. Avšak i v té knize *Sporů* možno viděti totéž vroucí tryskání duše, téhož ducha, kterým oplývají díla napsaná od něho k pěstění zbožnosti; a jeho řeč jest tak jemná, tak duchaplná, tak přesvědčivá, že sami bludařští přisluhovatelé své přívržence napomínávali, aby se nedali zlákat ani strhnouti lichocením ženevského misionáře.

A tak, ctihodní bratři, když jsme porozjímali něco o počinání a spisech Františka Saleského, zbývá, abychom vás povzbudili k spasnému slavení jeho třistaleté výroční památky po vašich diecesích. Neradi bychom totiž, aby se tyto slavnosti odbyly nějakou neplodnou vzpomínkou věcí minulých, nebo trvaly jen několik dní; ale přejeme si, abyste po celý tento rok až do 28. prosince, kdy on vzletěl do nebe, jak budete moci nejdůkladněji, hleděli poučovati věřící o ctnostech a naučeních toho svatého Učitele. Bude tedy předně vaší úlohou, byste tato naše slova duchovenstvu a lidu vám svěřenému oznámili a pečlivě je vysvětlili. Jest totiž předním Naším přáním, abyste znova přivedli lid k povinnosti, by každý dbal vlastního posvěcení, protože jest příliš mnoho těch, kteří bud' nikdy nemyslí na věčný život, nebo vůbec o spásu své duše nedabají. Někteří totiž jsouce zabráni v pracná zaměstnání, nestarají se o nic leč o hromadění peněz a duch uboze hladoví; jiní pak oddávajíce se požitkům, tak

se snižují k zemi, že chuť na ty věci, které jsou nad-smyslné, v nich slábne a mizí; jiní si konečně hledí věci veřejných a starají se sice o obec, ale na sebe nepamatují. Pročež vy, ctihodní bratři, podle učení Salesiova zmozte, ať lid pochopí, že svatost života není nikterak zvláštním dobrodiním, jen některým dopřaným, z něhož jsou ostatní vyloučeni, ale že jest společným údělem všech a společnou povinností; získání pak ctností jest sice pracné, ale tu práci vyváží duchovní požitek a všeliká potěšení, a každý jich nabude s pomocí milosti Boží, jíž ne-bývá nikomu oděpřeno. Hlavně však předkládejte věřícím k následování Františkovu tichost; vždyť pronikne-li jednou tato ctnost, která tak krásně ukazuje a vyjadřuje dobrotu Ježíše Krista a tolik dovede získati lidi, do duší vůbec, zdaž se neurovnají snadno záležitosti veřejné i soukromé? Zdaliž netrvá s touto ctností, kterou správně nazveš vnější ozdobou božské lásky, ve společném domácím životě jakož i v obci svrchovaný pokoj i svornost? A zdaž pak se nedostane apoštolátu, jak mu říkáme, kněžskému i laickému, bude-li vzorem křesťanské mírnosti, nesmírné sily k nápravě lidské společnosti? Vidíte tedy, jak mnoho záleží na tom, aby si křesťanský lid myslí i duchem osvojil Františkův přesvatý vzor, a jeho naučení zachovával jako životní kázeň. K dosažení pak toho jistě nesmírně prospěje, rozšířiti co nejvíce mezi lid knihy a dílka,

o nichž jsme mluvili; neboť tyto spisy, jež se snadno chápou a příjemně přečtou, vzbudí v myslích věřících snahu o pravou a pevně založenou zbožnost; a kněží ji budou dále velmi vhodně pěstiti, když se sami dají naskrz proniknouti učením Salesiovým a osvojí si jeho přesladkou výmluvnost. O čemž se dochovalo, ctihodní bratři, že Náš předchůdce Klement VIII. už tehdy předpovídal, jak podivuhodnou moc budou míti v lidu Františkova slova a spisy. Když totiž ten velekněz poznal, uprostřed nachem vyzdobených otců a nejučenějších mužů, znalost posvátných nauk u Salesia zvoleného za biskupa, byl unesen takovým podivem, že ho s velikou láskou objal a promluvil k němu takto: *Běž, synu, a pij vodu z cisterny své a toky ze studnice své, nechť tekou studnice tvé ven a na ulicích vody své rozděl.*¹²⁾) A František opravdu tak kázával, že jeho kázání bylo všecko v *ukazování ducha a moci*; neboť nejen že čerpal z Písem a Otcův a živil se zdravou potravou bohoslovného učení, ale stával se též kouzlem lásky něžnějším a líbeznějším. Není se tedy proč diviti, že přivedl tak veliký počet bludařů nazpět do Církve a že tolik věřících, jimž byl učitelem a vůdcem, žilo po tato tři století dokonalým zřízením života.

Přejeme si však, aby se dostalo jaksi hlavního

¹²⁾) Přísl. V, 15. 16.

užitku a prospěchu z těchto slavností všem těm katolickým mužům, kteří vydávajíce pro lid bud' časopisy nebo jiné spisy, křesťanskou moudrost osvětlují, šíří a jí hájí. Třeba totiž, aby si osvojili Františkovu disputační moc spojenou s mírností a láskou, a aby si ji zachovali. A jak si mají počinati, k tomu zjevně vybízí svatý Učitel svým vzorem: mají totiž katolické učení co nejbedlivěji studovati a podle svých sil se v něm vyznati; nemají pravdy porušovati, aniž jí zeslabovati nebo zastírat pod záminkou, aby se vyhnuli urážce protivníků; ať si hledí pečlivě způsobu a jemnosti řeči, a myšlenky ať tak jasně vystihnou a ozdobí světlem slov, by se čtenáři z pravdy radovali; bude-li jim však na někoho útočiti, necht' umějí vyvraceti bludy a stavěti se proti ničemnostem špatných lidí, ale tak, aby se ukázali spravedlivě rozhorleni a především podníceni láskou. Poněvadž však není známo z veřejného a slavnostního dokumentu Apoštolské Stolice, že by byl dán Salesius zmíněným katolickým pisatelům za ochránce, proto My chápajíce se této příhodné chvíle, s jasným vědomím a po zralé úvaze z Naší apoštolské moci dáváme nebo potvrzujeme a prohlašujeme tímto okružním listem svatého Františka Saleského, biskupa ženevského a Učitele Církve, těm všem za nebeského ochránce přes jakákoli ustanovení opačná.

Ještě pak třeba, ctihodní bratři, má-li tato slav-

nost třístého výročí býti opravdu vznešená a užitečná, aby vašim věřícím nechybělo žádných pobídek k zbožnosti; třeba, by toto skvělé světlo Církve náležitou úctou poctili, doprosili se jeho přímluvy a očistice duše od stop hříchu a občerstvíce je božskou Hostinou, zaměřili jimi mocně a líbezně k brzkému dosažení svatosti. Postarejte se tedy, aby v sídelním městě vaší důstojnosti a v jednotlivých farnostech dieceše byly konány při 28. prosinci třidenní nebo devítidenní pobožnosti a bylo při nich kázáno slovo Boží, neboť převolmi na tom záleží, aby byl lid pečlivě poučen o tom, co jej povznesе pod Salesiovým vedením k vyšším věcem. Na vaši péči pak bude, abyste připomínali činy přesvatého biskupa ještě jinými způsoby, jež se uvidí vhodnými. Abychom pak otevřeli k dobru duši poklad posvátných darů Bohem Nám svěřený, uštědřujeme, aby ti, kdo se zbožně zúčastní zmíněných pobožností, získali každého dne odpustky 7 let a tolikéž kvadragen, a v poslední jejich den, nebo v který jiný jim bude libo, aby získali plnomocné odpustky za obyčejných podmínek. Aby však klášter Navštívení v Annecy, kde Salesius odpočívá - před jehož ctihodným tělem jsme kdysi s neuvěřitelným potěšením sloužili Mši - a rovněž treviský, kde se chová jeho srdce, a ostatní řeholní rodiny Navštívení nepohrešovaly zvláštního projevu Naší přízně, doprováváme, aby kdokoli v posvátné měsíční slavnosti, jež

ty řeholnice budou letos na poděkování konati, a pak kdo do 28. prosince opět jen letos jejich chrámy podle obyčeje navštíví, pokáním se očistí a eucharistickým Hodem občerství, aby takoví nabyla, když se pomodlí na Náš úmysl, rovněž plného odpuštění.

Vy pak, ctihodní bratři, úsilně povzbuzujte věřící vaší péči svěřené, aby svatého Učitele za Nás snažně prosili: neboť zalíbilo-li se Bohu, aby chom se ujali v přetěžkých dobách správy jeho Církve, kěž by se šťastně stalo, s pomocí Salesiovou, který jevil neobyčejnou oddanost a úctu k Apoštolské Stolici, a jejích práv a moci ve *Sporech* podivuhodně hájil, aby se všichni ti, kteří jsou zákonu a lásce Kristově odcizeni, na pastvy věčného života navrátili a My je v obcování a s polibkem pokoje objali. Zatím získáním nebeských darů a svědkem Naší otcovské blahovůle bud' apoštolské požehnání, které vám, ctihodní bratři, a veškerému duchovenstvu i lidu vašemu s největší láskou udělujeme.

Dáno v Římě u Svatého Petra, dne 26. ledna 1923,
prvního léta Našeho pontifikátu.

Papež Pius XI.